

Aký dopad na kvalitu života môžu mať snahy niektorých miest obmedziť výstavbu základňových staníc BTS?

Rozvoj informačných technológií napreduje míľovými krokmi. To, čo funguje teraz ako novinka, o krátky čas nahradí niečo novšie. Dnes hovoríme ešte o 4. generácii mobilných sietí, avšak onedlho sa objaví 5. generácia. Celá komunikácia sa zrýchlila, sme okamžite informovaní o daniach nielen doma, ale aj vo svete. Sme dosiahnuteľní takmer kdekoľvek počas našich ciest alebo môžeme skoro hocikde surfovať po internete. Zvykli sme si, že naši blízki sú zastihnuteľní temer všade, kam sa pohnú. Mobilné technológie nám šetria čas a sú pomocníkom pri plnení povinností. Cez internet nakupujeme oblečenie, dovolenky, lístky do kina, objednávame si donášku jedla, kytice pre blízkych, pozeráme rôzne programy a videá, hráme on-line hry, študujeme a vzdelávame sa, telefonujeme a zároveň sa navzájom vidíme... Mohli by sme pokračovať ďalej. Je nespočetné množstvo vecí, ktoré nám rozvoj informačných technológií a internetu ponúka.

Na využívanie možností, ktoré nám tento výrazný pokrok prináša, je však potrebné kvalitné pripojenie. No nie všetci predstavitelia samosprávy to vidia rovnako. Možno to plyní z obáv obyvateľov. V niektorých väčších slovenských mestách sa totiž objavili nariadenia, ktoré sú nasmerované proti výstavbe mobilných sietí alebo obmedzujú ich prevádzku. Túto tému Vám priblížime v rozhovore s **pánom Ing. Jánom Šebom, predsedom Fóra pre telekomunikačné technológie**.

Pán Šebo, prosím, môžete nám popísať príčinu, ktorá dostáva slovenských operátorov do zvláštnej situácie?

Niektoré mestá a obce cielene blokujú snahu operátorov naplňať stratégiu Európskej únie i vlády SR. Paradoxom je, že celá táto iniciatíva je určená práve pre miestnu územnú samosprávu a jej rozvoj. Iniciatíva niektorých miest môže mať za následok, že sa z krajských miest stanú „biele miesta“ bez mobilného signálu. Dôvodom sú rozhodnutia zastupiteľstiev, ktoré sú v rozpore s rozvojom digitálnej ekonomiky a bránia zvyšovaniu kvality komunikačných služieb pre občanov, podnikateľov aj orgány verejnej správy.

Aké rozhodnutia zastupiteľstiev máte na mysli?

Často identický text všeobecne záväzných nariadení (ďalej VZN), týkajúcich sa územného plánu, ktoré mestá a obce prijímajú alebo sú pred ich prijatím, obmedzujúci limity elektromagnetického vyžarovania. Proces odštartoval v jednom meste v roku 2017 a dnes má situácia celoslovenský rozmer. Podľa uvedených VZN je pre operátorov takmer nemožné už existujúce vysielacie mobilného signálu (ďalej BTS) prevádzkovať, udržiavať ich a modernizovať. A to ani nehovorím o budovaní a výstavbe nových BTS. VZN totiž obmedzujú umiestňovanie a prevádzkovanie rádiových zariadení a limitujú intenzitu elektromagnetického poľa. Navrhované obmedzenie by však viedlo k výraznému oslabeniu pokrytia signálom v budovách a zásadne by znížilo kvalitu mobilných služieb.

Čo takéto obmedzenie môže spôsobiť v praxi?

Problematika elektromagnetického vyžarovania je zložitá. Až na malé výnimky neboli prijímané VZN konzultované s odbornou verejnosťou, s Úradom pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb či s príslušnými ministerstvami. Pred niekoľkými rokmi boli dopady podobných aktivít analyzované napríklad vo Francúzsku a Švajčiarsku, pričom výsledky štúdií jednoznačne ukázali, že by sa výrazne ohrozila kvalita poskytovaných mobilných služieb. Na zabezpečenie rovnakého pokrytia pri dodržaní limitov by bol potrebný viac ako trojnásobný počet BTS. Sme pripravení na budovanie tisícky nových vysieláčov?

Prosím uvedomme si, že pri navrhovaných znížených limitoch daných VZN jednoducho nie je možné zabezpečiť súčasné pokrytie 2G, 3G a 4G sietí, a už vôbec nie budúce pokrytie sieťami 5G. Inými slovami, je prakticky nemožné zabezpečiť súčasnú kapacitu a kvalitu služieb, či poskytovať

vysokorýchlostné dátové mobilné služby. Pri navrhovaných hodnotách nie je reálne ani zaručiť vnútorné pokrytie mobilnou sieťou v budovách. To v praxi znamená stratu signálu pre zákazníkov všetkých operátorov. A napríklad aj to, že nebude možné zaistiť zákonnú povinnosť zabezpečiť dovolateľnosť na tiesňové linky.

Akým spôsobom tieto VZN prekračujú rámec platnej legislatívy?

Žiadne VZN nesmie byť v rozpore s Ústavou SR, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, zákonmi, nariadeniami vlády SR, všeobecne záväznými predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. V prípade prijímaných VZN však o rozpor ide, keďže podľa zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia *„sú právnické osoby, ktoré používajú alebo prevádzkujú generátor nízkych frekvencií, generátor vysokých frekvencií alebo zariadenia obsahujúce takéto generátory, povinné zabezpečiť technické, organizačné a iné opatrenia na vylúčenie alebo zníženie expozície obyvateľstva na úroveň limitných hodnôt ustanovených vykonávacím predpisom, ktorým je vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 534/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zdroje elektromagnetického žiarenia a na limity expozície obyvateľov elektromagnetickému žiareniu v životnom prostredí“*. Tento predpis má vyššiu právnu silu ako VZN. Napriek tomu sa VZN pokúšajú definovať limitné hodnoty prísnejšie.

Ústava SR definuje v článku 71, že *„obec môže pri výkone prenesenej štátnej správy vydávať VZN len na základe splnomocnenia“*. Na stanovenie limitov podľa uvedenej vyhlášky č. 537/2007 Z. z. však obec žiadne splnomocnenie nemá.

Čo podľa Vás vedie mestá k takýmto rozhodnutiam? Je odôvodnená snaha eliminovať vplyv žiarenia na obyvateľstvo?

Na jednej strane si myslím, že otázka životného prostredia tu hrá pomerne významnú úlohu, no na strane druhej tu vnímam aj istú dávku populizmu a ignorovanie medzinárodne uznávaných a zákonných štandardov. Keby sa dané skupiny obyvateľstva, ktoré tak intenzívne bojujú za obmedzenie výstavby BTS, dôkladnejšie oboznámili s faktami a prípadnými dopadmi na zdravie, zistili by, že denne na nich vplyva množstvo zásadnejších rizík ľudskej civilizácie a konzumného spôsobu života, napr. ovzdušie, strava, stres... Ľudstvo sa vyvíja, evolúcia ide dopredu, čo so sebou prináša rôzne neprebádané oblasti, no povedať si dnes, že odteraz všetko vypneme a budeme zdraví, je nemožné.

Aký vplyv môžu mať spomínané VZN na bežný život ľudí?

Ak by takéto neústavné VZN zostalo v platnosti, operátori by boli nútení utlmiť či odstavovať svoje BTS na šírenie signálu. To by malo dopad nielen na kvalitu poskytovaných služieb, mobilných hovorov i samotnej dovolateľnosti, ale aj na schopnosť dovolať sa na linku 112, čiže aj funkčnosť záchranného systému pre automobily eCall a posielania SMS na 112. A tu už hovoríme o zásadnom vplyve na bezpečnosť obyvateľov. V prípade neočakávaných situácií a udalostí už nebude možné garantovať dovolateľnosť vôbec.

V oblastiach so zvýšeným dopytom po dátach, čo sú všetky mestá, by nebolo možné modernizovať ani vymieňať technológie. To by obmedzilo funkčnosť mobilných aplikácií, ako sú rôzne mapy, navigácie a podobne, ďalej zariadení ako bezpečnostné kamery, automatické brány, platobné terminály, a v neposlednom rade aj všetkých online služieb.

Na záver by som rád povedal, že limitujúce aktivity jednotlivých miest a obcí budú mať dopad na celkovú ekonomickú činnosť, kvalitu života a služby pre obyvateľstvo na lokálnej aj národnej úrovni. Zhoršenie kvality alebo úplný výpadok poskytovaných sietí a služieb by sa prejavil na HDP, na rozvoji rýchleho internetu, na pokrytí tzv. bielych miest či ako výpadok dovolateľnosti na tiesňové volania. A v neposlednom rade je otázne, ako bude Slovensko vnímané na medzinárodnej úrovni pri hodnotení digitálnej ekonomiky, stavu podnikateľského prostredia a predvídateľnosti regulácie v krajine.

Za rozhovor ďakuje Janka Luňáková, Združenie miest a obcí Slovenska